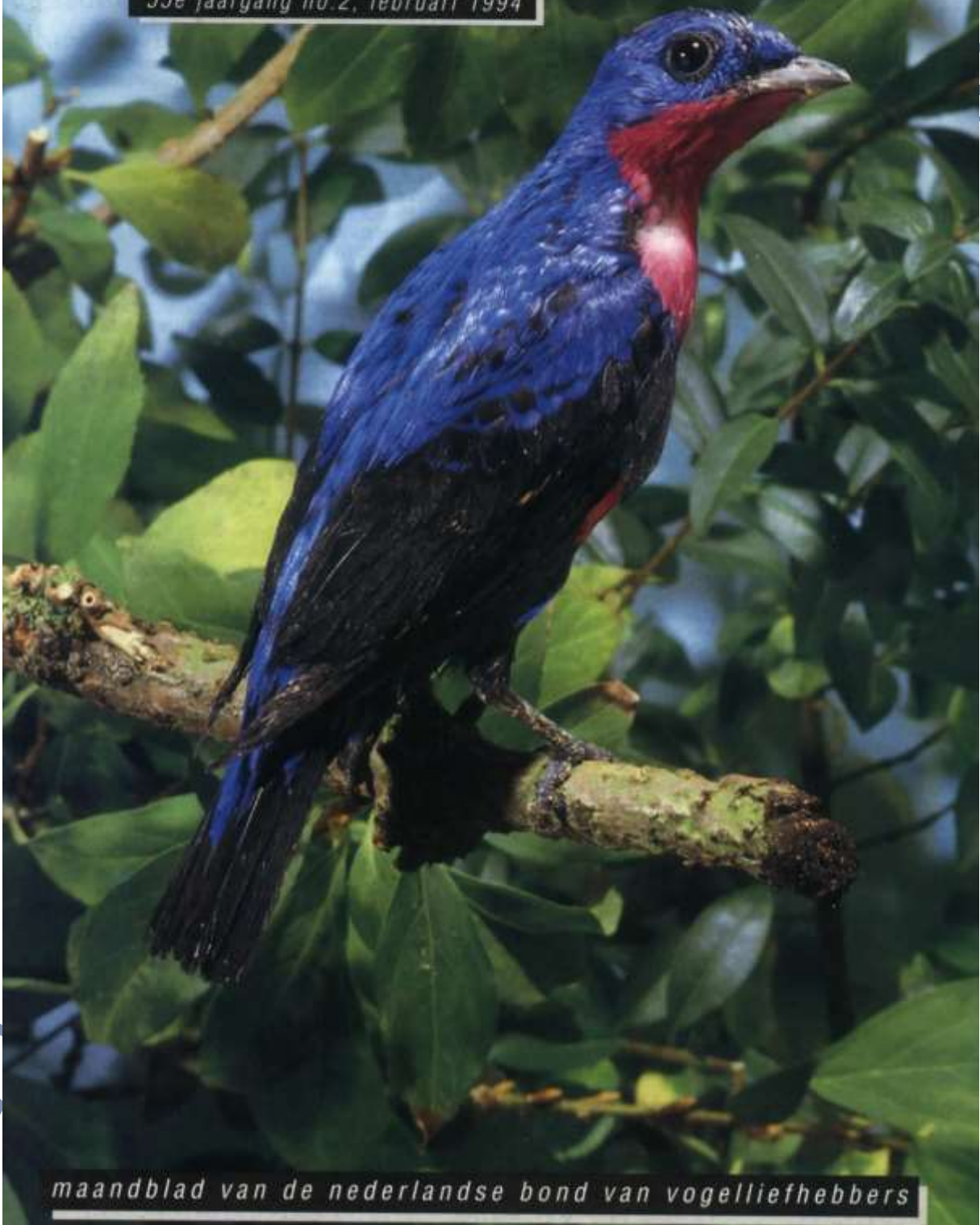

Onze Vogels

55e jaargang no.2, februari 1994

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

se

Cotingidae

Tekst: Cees van Berkel
Foto's: C.Scholtz/v't Hart/v.d.Hoven.

Het is al weer lang geleden dat de Indianen in het Amazonegebied een geheel witte vogel ontdekten, en ze noemden hem 'Cotinga' wat letterlijk 'witgewassen' betekent. Later is de naam Cotinga toegekend aan een grote, vrij opvallende familie van primitieve zangvogels.

Deze familie, **Cotingidae**, omvat ongeveer 80 soorten verdeeld over 27 geslachten. Hiertoe behoort een aantal zeer kleurrijke vogels, de **echte en de groene cotinga's**, de minder opvallend gekleurde **bekardes, tityra's en vruchtkraaien**, maar ook een aantal dat door bepaalde aangroeisels of andere bizarre details een wel zeer bijzondere en opvallende verschijningsvorm heeft.

Zo maken de **rotshanen** met hun vlammeende waaierkuif deel uit van de familie, maar ook de **klokvogels** waarvan enkele een naakte huidplek aan de kop hebben of zijn uitgedost met vanuit de snavelbasis of keelstreek groeiende lellen of bundels baardachtige huiddraden en de **parasolvogels** die niet alleen zijn getooid

met een omvangrijke parasolvormige kuif maar tevens met een naar gelang de soort, grote slingerende lei c.q. opblaasbare keelzak. Een wel zeer kleur-en vormenrijke familie derhalve waarvan alle leden voorkomen in de zogenaamde nieuwe wereld, de Amerikaanse tropen vanaf de zuidelijke grens van Arizona en Texas tot Bolivia, Peru en Argentinië.

Al de soorten hebben evenwel een aantal anatomische kenmerken gemeen, zoals de min of meer haakvormige snavel, de bouw van de syrinx, het stemapparaat, en die van de poten. Het loopbeen is alleen aan de voorzijde met gordelplaatjes bedekt, aan de achterzijde met zeer kleine niet aaneensluitende kleine schildjes. Gelet op de indeling in de systematiek

van het vogelrijk, zijn ze nauw verwant aan o.a. de manakins. Het zijn in hoofdzaak bewoners van bossen, van dichtbegroeide regenwouden tot de loofbossen in het bergland, waar ze leven in de middelste en bovenste etages. De meeste soorten houden zich op in de boomkruinen, slechts enkele in het kreupelhout en alleen de rotshanen kunnen als bodembewoners worden beschouwd. Bekardes en tityra's komen meestal voor in open landschappen waarin zich minder omvangrijke boomgroepen bevinden. De cotinga's zijn in de tropische bossen langse de Amazone-rivier en in zuidelijk Midden-Amerika algemeen. Van daaruit hebben ze zich verspreid naar het zuiden tot Argentinië en naar

het noorden tot aan het zuiden van de Verenigde Staten van Noord-Amerika. Slechts één soort komt voor op het eiland Jamaica. De meeste echte cotinga's zijn bontgekleurde vogels in zeer boeiende en vaak ook vreemde schakeringen. De kleuren worden niet veroorzaakt door lichtbrekende structuren in de veren, zijn geen structuurkleuren, maar door pigmenten. Die paarsachtige pigmenten kunnen worden geëxtraheerd (de betreffende stof is met behulp van een vloeibaar oplosmiddel af te scheiden) en heet cotingine. Bij het grootste aantal cotinga's is er sprake van een sexueel dimorfisme, een uiterlijk waarneembaar verschil tussen man en pop. De poppen zijn in de regel bruin tot olijfgroen of grijs van

2

3

osel

De /

Cotingidae

kleur, zeker niet opvallend. Zoals gezegd niet alle cotingasoorten zijn even kleurrijk. Daar waar dat niet het geval is, is het uiterlijke verschil tussen de sexen kleiner.

Net zo gevarieerd als de verschijningsvormen, zijn de geluiden die de cotinga's voortbrengen. We spraken al eerder over 'primitieve zangvogels' en dat houdt al in dat hun gezang in het algemeen van weinig of geen betekenis is. Veel soorten zijn opvallend stil, andere uiten zich wel wat melodieuus maar met een zeer laag volume, weer andere maken grommende, dreunende geluiden die beslist niet aan vogels doen denken en met name de klokvogels op hun beurt brengen helder metaalachtig klinkende kloktönen voort.

Eenzelfde variatie als in de verschijningsvormen en vocaliteit is aanwezig waar het gaat om de nestbouw. Er zijn soorten die op reigernesten lijkende taknesten maken (klokvogels), die hangende nesten met een zij-of bodemingang bouwen (bekardes), er zijn ook soorten welke moddernesten aanleggen (rotshanen) en die nesten in de holten van dikke takken en boomstammen welke holten eerder door spechten en toekans in gebruik waren (tityra's).

De echte en de groene cotinga's broeden in een zeg maar normaal komvormig nest. Alleen de poppen verrichten de nestbouw.

Over de cotinga's in het algemeen, kan voorts worden gezegd dat de mannelijke vogels pure praaljonkers

zijn. Ze maken prominent gebruik van hun kleurrijke of anderszins vreemde en opvallende verschijningsvorm louter met het doel de soortgenoten van de andere sexe te verleiden om zo tot daadwerkelijke paringen te komen. De mannetjes bemoeien zich niet met het broeden en het grootbrengen van de jongen.

De meeste cotinga's zijn bovendien polygaam, ze knopen met meerdere vrouwtjes een weliswaar vluchtige maar intieme relatie aan.

Er is nauwelijks of geen band tussen man en pop. Elke man páart alleen maar en wel met zo veel mogelijk poppen zonder zich verder nog met die vrouwtjes te bemoeien. Ze verdedigen ze niet, noch de nesten. De man eigent zich alleen een klein ge-

biedje toe waar hij met elk vrouwtje die hem bezoekt tracht te paren. Hij spant zich daarbij volledig in maar het is uiteindelijk wel de pop die bepaalt of zij op zijn avances ingaat. Met andere woorden, de pop kiest de partner. In feite komt het er op neer dat de cotinga-mannetjes alleen maar insemineren.

Deze uiterste vorm van polygamie noemt men promiscuïteit. Zodra voor de mannetjes de actieve periode achter de rug is en de popjes tot broeden zijn gekomen, breekt voor die mannelijke individuen de ruiperiode aan. Ze hebben hun werk gedaan en geleidelijk aan wordt hun toch wel wat afgesleten verenpak vernieuwd. Ze leiden dan een rustig onbekommerd bestaan, zich niets aantrekkend van vrouwtjes, nesten, eieren en jongen, tot de volgende voortplantingsperiode zich aandient om dan weer de macho te kunnen zijn; wat een leven!

5

6

Overigens, ook een vorm van polyandrie komt bij cotinga's voor en met name bij de geelsnavel cotinga. Als het vrouwtje de eieren heeft gelegd laat ze deze verder over aan de zorgen van de man. Onderwijl legt ze een tweede aantal eieren in een ander nest en die broedt ze dan wel zelf uit. De vermeerdering, reproductie, van die soorten wordt daardoor verdubbeld.

Dit verschijnsel is een volledige aanpassing aan een relatief kort broedseizoen waarin op een normale manier maar één legsel zou kunnen worden grootgebracht. Ook dat is een manier!

Cotinga's voeden zich in hoofdzaak met vruchten. De meeste soorten leven ook daar waar door een gunstig en gelijkmatig klimaat planten rijkelijk bloeien en vrucht zetten. Hierdoor vormen die vruchten een overvloedige en gemakkelijk bereikbare voedingsbron voor ze en wel zodanig dat de vogels relatief weinig tijd in fourageren behoeven te steken. Er blijft zodoende ruimschoots tijd over om er een uitgebreid baltsvertoon op na te houden. Bekardes en tityra's prefereren een gemengde kost van vruchten en insecten. Deze soorten komen meestal voor in open landschappen. De insecten vangen ze zowel in de

osel

De

Cotingidae

7 vlucht als van de bladen zonder daarop neer te strijken. Omdat vruchten in het algemeen weinig eiwitten bevatten, worden jonge vogels in belangrijke mate met insecten grootgebracht. Ook hierop is weer een uitzondering. De klokvogels brengen de jongen uitsluitend groot met bessen van een lauriersoort.

Deze bessen bevatten wél een hoog eiwitgehalte alhoewel dat toch ook weer niet zo hoog is als van de insecten. In dat geval is de opfoktijd ook duidelijk langer, ongeveer 33 dagen. In dit artikel wil ik speciaal de aan-

dacht vestigen op een aantal echte en groene cotinga's, de geslachten Cotinga, Xipholema, Pipreola en Ampe-loides. De fraaie kleuropnamen geven u een goed beeld van deze werkelijk schitterende vogels alsook de vaak sterke contrasten in de verschijningsvorm van de mannelijke en de vrouwelijke exemplaren.

Afgebeeld zijn de volgende soorten:

Purperborst cotinga, Cotinga cotin-ga. Geen ondersoorten. Verspreiding: Oost-Colombia tot de Guiana's en Noord-Brazilië. Lengte 19 cm.

Purperkeel cotinga, Cotinga caya-na. Geen ondersoorten. Verspreiding: Noorden en westen van Zuid-Amerika. Lengte 22 cm.

Halsband cotinga, Cotinga macula-ta. Geen ondersoorten. Verspreiding: Zuidoost-Brazilië. Lengte 21 cm.

Pompadour cotinga, Xipholema pu-nica. Geen ondersoorten. Verspreiding: Het noordelijk en noordwestelijk Amazonegebied in Brazilië. Lengte 19 cm.

Deze prachtige purperrode cotinga met die opvallende pluimachtige veren is genoemd naar de bekende en destijds zeer gevierde Franse courtisane, Madame de Pompadour. Het eerste exemplaar wat het vaste land bereikte, bevond zich tussen een scheepslading bont gekleurde balgen die naar genoemde madame was gezonden. Zij was namelijk verantwoordelijk voor de toenmalige mode om het haar hoog op te steken en rijkelijk te versieren met linten, bloemen, vogelveren en zelfs volledige vogelbalgen.

Het Franse schip waarmee de lading werd vervoerd, werd echter door de Engelsen gekaapt en zo kwam die lading in Engeland terecht. Een Engelse natuuronderzoeker, tevens kunstenaar, onderzocht de balgen en beschreef die. Hij heeft de betreffende vogel genoemd naar degene voor wie hij oorspronkelijk was bestemd, Madame de Pompadour.

Gestreepte cotinga, Pipreola arcu-ata.

Komt in 2 rassen voor in Colombia, Venezuela, Bolivia en Peru, op hoogten van 1800 tot 3100 meter. Lengte 22 cm.

Goudborst cotinga, Pipreola aureo-pectrus.

6 rassen. Verspreiding: Colombia, Venezuela, Ecuador en Peru. Lengte 18 cm. Afgebeeld is de pop. De mannelijke vogel is daar waar de pop op

8

9

kin, keel, borst en buik bestreepd is, egaal warmgeel van kleur.

Vuurkeel cotinga, *Pipreola chlorolepidota*.

Geen ondersoorten. Verspreiding: Oost-Ecuador en Oost-Peru. Lengte 12 cm. Formaat, vorm en houding van deze soort doen sterk denken aan de manakins waaraan de cotinga's zoals eerder opgemerkt sterk verwant zijn.

Zwartkeel cotinga, *Pipreola riefferii*.

5 rassen. Verspreiding: Colombia, Ecuador, Venezuela, Peru en Bolivia waar ze voorkomen op hoogten van 1200 tot 2400 meter. Ze bewonen de wat lagere etages in de bossen en de nesten bevinden zich gewoonlijk op hoogten van ongeveer 1.50 meter vanaf de grond. Deze nesten zijn in de kom bekleed met fijne wortel-draadjes. Een legsel bestaat uit 2 cremekleurige eitjes met bruinachtige vlekjes die een kransje vormen. Het geluid wat deze cotinga voortbrengt doet denken aan gekakel. Lengte 20 cm.

Geschubte cotinga, *Ampeloides tschudii*.

Geen ondersoorten. Verspreiding: Noordwest-Venezuela tot Noord-Peru. Lengte 19 cm. Afgebeeld is de pop. De man is zwart op voorhoofd en kop tot boven de ogen en tot in de nek. Bovendien is hij op kin, keel en borst contrastrijker getekend.

Zwartstaart tityra, *Tityra cayana*.

Komt in 3 rassen voor in Colombia, het Noorden van Zuid-Amerika, Trinidad, Brazilië, Paraguay en Argentinië. Lengte 21 cm. Afgebeeld is de man. De pop is donker grijs en heeft zwarte strepen op rug, borst en onderdelen. Let op de sterk gehaakte snavel. Ze nestelen in holten van bomen. De twee geelachtige eieren worden 21 dagen door de pop bebroed. De man helpt bij het voeden van de jongen die na drie/vier weken het nest verlaten. Aan het slot van dit eerste deel, wil ik

osel

De

Cotingidae

10

11

nog het volgende opmerken. Over het liefdesleven van deze cotinga's en alles wat daar bij hoort, van balts tot jongen, is tot op heden relatief weinig bekend. Het speelt zich voor het merendeel van de soorten af op hoog niveau, in en om de boomkruinen in vaak moeilijk toegankelijke gebieden. Dat zal wellicht de oorzaak zijn. In een volgend artikel dat in het aprilnummer zal worden opgenomen, wil ik wat nader ingaan op de andere leden van de familie Cotingidae, met name de rotshanen, klokvogels en parasolvogels.

Onderschriften Litho's.

- 1) Purperborst cotinga man en pop.
- 2) Halsband cotinga
- 3) Purperkeel cotinga man en pop.
- 4) Pompadour cotinga man en pop.
- 5) Goudborst cotinga pop
- 6) Gestreepte cotinga.
- 7) Vuurkeel cotinga man.
- 8) Zwartkeel cotinga pop.
- 9) Zwartkeel cotinga man.
- 10) Geschubte cotinga pop.
- 11) Zwartstaart tityra.

Raadsels van het vogelleven.

Hij is gaan zwerven, zodra hij voor zichzelf kon zorgen. Hij is verder en verder gevlogen, totdat hij tenslotte een eigen gebied heeft uitgekoken en er beslag op heeft gelegd om het zo nodig fel tegen indringers, vooral van dezelfde soort, te verdedigen. Het grote

moment is nu eindelijk aangebroken, het ogenblik waar hij om zo te zeggen naartoe heeft geleefd.

Het werven van de bruid is nu aan de orde; dit kan verlegen of teder gaan, onstuimig en wild. De hartstocht maakt zich van hem meester, terwijl hij nog maar nauwelijks tot volle wasdom is gekomen. Het paar tracht elkaar in stijgende opwindning nader te komen. Met inzicht van alle krachten tracht men zijn ritme op elkaar af te stemmen. Men probeert een eenheid te vormen, zonder het tot bloei komen van het leven niet goed mogelijk is. Op een gegeven moment, nu eens na langere en dan weer na kortere tijd, volgt de overgave. Enige momenten van verrukking en vervoering geen er mee gepaard.

Het lijkt wel alsof de dieren in een soort roes verkeren. Ze weten absoluut niet wat ze doen. Ze worden gedreven door een innerlijke drang en blijken slechts op prikkels te reageren. Dat dit buiten hun bewustzijn omgaat, ligt geheel buiten hun vermogen. Met de volgroeide jonge vogel is de levenscyclus, de kringloop gesloten. Naar het schijnt zijn we weer aangekomen bij het begin van de dingen. Het lijkt wel alsof we met het begin van het leven worden geconfronteerd. Met verwondering aanschouwen we weer het in het nest gelegde ei.

Eindelijk is het dan zo ver en heeft de jonge vogel volgens de regels van de kunst zijn veren geruid. Een heel jaar ging voorbij, met ups en downs, met veel om van te genieten en ook enige minder leuke dingen. Wellicht zijn wel twee of drie jaar verstreken en misschien wel nog meer. Dat is immers afhankelijk van de soort en kan niet één, twee, drie worden gezegd. Nu staat daar de jonge vogel, nog wat schutterig misschien, in zijn bruiloftspakje dat bont of sober kan zijn en soms zo overdadig, dat het ons bijzonder verrast. Hij kan luid roepen of zwijgen en in bepaalde gevallen kan hij zelfs met een fraaie zangstem zijn begaafd. Hij is dan jong af en onderscheidt zich in niets meer van zijn ouders.

Ergens in ons rijst het vermoeden dat er geen einde is. Of liever gezegd: dat het einde langzaam overgaat in het nieuwe begin, de nieuwe levenscyclus. Het individu brandt als een kaars telkens weer op en gaat met een vaste wetmatigheid telkens weer tegrorde. De soort (en daar gaat het in de natuur altijd weer om) leeft voort, tenzij ingrijpende veranderingen in het milieu, zelfs de voortplanting kunnen belemmeren.

Dit laatste is een ernstige zaak en als wij het dreigende onheil nog willen keren, dan moeten wij er wel spoedig 'bij' zijn. Anders kunnen dingen worden verwoest, die we met geen mogelijkheid meer kunnen herstellen. Wij moeten ronduit 'af' van de gedachte, dat wij later alles weer goed kunnen maken. Dat blijkt dan zelfs met honderden miljoenen niet mogelijk te zijn. Maar hoe het ook zij, onder normale omstandigheden leeft de vogel voort. Naar het schijnt eindeloos in de volgende, de daaropvolgende en alle daarop weer volgende generaties. Zonder dat hij het zichzelf bewust is, zal hij verder leven en lieven, zich op een gegeven moment tot hartstochtelijke uitbarstingen laten verleiden, met meer of minder vaardigheid een nest bouwen, zorgzaam de eieren schikken, ze bebroeden met een geduld dat ons telkens weer zal verbazen,

precies weten of de natuur het vrouwtje of het mannetje met de broedtaak heeft belast of dat beide die bij toebeurt ter harte moeten nemen. De vogel zal bereid zijn om zich voor zijn nakomelingen op te offeren, zal zich met volledige overgave inzet-

ten voor het voortbestaan van de soort, zolang zijn vogelhartje klopt, zonder dat hij het zichzelf bewust is: maar nee, dat wordt vervelend, dat hebben we reeds enige malen gezien. Steeds zal hij het leven door blijven geven. De vogel zal ogen hebben om mee te zien, om er het licht mee waar te nemen. En achter die ogen zullen raadselachtige klieren stoffen afscheiden, in kleine hoeveelheden weliswaar, maar met een ongelooflijk machtige werking. Door die stoffen krijgt de vogel zijn gedrag gedicteerd. Ze zullen zijn hartstocht opwekken, die hem dwingt te minnen, te nestelen, eieren te leggen, te broeden, de jongen te verzorgen en te voeren, te beschermen natuurlijk ook, zodat zij later weer voor hun eigen eieren en jongen kunnen zorgen. Want daarmee is de kringloop opnieuw gesloten.

Moge dit van geslacht op geslacht zo doorgaan en mogen wij mensen eindelijk toch eens beseffen dat wij geen spaak in het wiel mogen steken.

Illustratie.

Met de voortplanting en de jonge vogels is de cyclus van het vogelleven gesloten en kan een aanvang met de nieuwe cyclus worden gemaakt. (Popje Sperwergrasmus - *Sylvia nisoria*)

raadsel

De

Over kanaries...

Eitjes schouwen

Voor elke vogelliefhebber omvat een jaar tal van activiteiten zodat er steeds iets te beleven valt. Een zeer belangrijke periode is uiteraard de kweekperiode. Het voortbestaan van de vogelwereld draait hier eigenlijk om. De meeste liefhebbers kijken dus telkens weer uit naar deze boeiende periode. Op de tentoonstellingen moeten we het trachten waar te maken maar **in de kweekperiode moet het gebeuren!**

Goede voorbereidingswerken, evenals een superkonditie van de kanaries zijn de minste voorwaarden voor een geslaagde kweek.

Elke liefhebber kijkt dan ook met geduld uit naar het eerste eitje. Bij kanaries is het beter om de eitjes te rapen. Doordat de popjes soms van het eerste eitje beginnen te broeden, zorgt dit voor een verschillende uitkomst van de jongen. De eerste zijn dan enkele dagen ouder dan de laatste en hebben dikwijls problemen met het opgroeien.

Als de pop vast broedt zullen we ongeveer 13 dagen geduld moeten oefenen voordat er jongen geboren worden. Dat wil niet zeggen dat we 13 dagen in onzekerheid hoeven te leven. Neen, na enkele dagen kunnen we vaststellen of de eieren al of niet bevrucht zijn.

Het schouwen van de eitjes kan op meerdere manieren gebeuren. **Mijn mening is dat de meest veilige nog steeds de beste is.**

Eenvoudige manier om de eieren te schouwen is **doorlichting**.

Verschillende kwekers nemen de eitjes uit het nest, tussen de vingers, en houden het eitje voor een lichtbron. Op deze manier kunnen we dus vaststellen wat er zich in het eitje bevindt. Na ongeveer vijf dagen broeden zullen we merken dat het eitje donkerder wordt en kunnen we er van overtuigd zijn dat het ei bevrucht is.

Andere manieren om eieren te schouwen bestaan er zeker, maar volgens mijn mening te riskant om zonder problemen uit te voeren.

Een nog eenvoudiger manier is de eitjes te doorlichten in het nest door middel van een gebundelde lichtstraal.

In de vogelwereld noemen we dit eenvoudig "het schouwlampje". Dit is eigenlijk een klein zaklampje die de lichtstralen op een juiste manier bundelt om door de eieren te sturen. We laten de eitjes in het nest en plaatsen

het juist voor de schaal, niet tegen de schaal want dan bestaat de kans dat we het eitje beschadigen. We sturen de lichtbundel door het eitje en kunnen de inhoud bekijken.

De eerste dagen dat het popje broedt zullen zaadcel en eicel zich verenigen.

Het is dan ook verstandiger, in deze periode, de broedende pop niet onnodig te storen. Het risico bestaat dat we de vereniging van ei- en zaadcel opnieuw verbreken met het gevolg dat de ontwikkeling verstoord is en het embryo afsterft. Tenslotte kunnen we de eerste broeddagen toch niets vaststellen (zie foto 1) en het is veiliger de vogels met rust te laten.

Als de eitjes een viertal dagen bebroed zijn, kunnen we nazien of ze al of niet bevrucht zijn. Vanaf de vierde dag kunnen we iets vaststellen (zie foto 2).

Als we nu het eitje doorlichten stellen we rode bloedbanen vast langs de binnenwand van het eitje. Alle voorzichtigheid is hier geboden want als we te brutaal met de eitjes omspringen kunnen we ze beschadigen. We kunnen de eischaal breken maar ook de inhoud is nog zeer kwetsbaar en bij het minste probleem sterft het embryo af!

Een vermeldenwaardige tip is dat we een eventueel licht beschadigd eitje, wat betreft de schaal uiteraard, nog

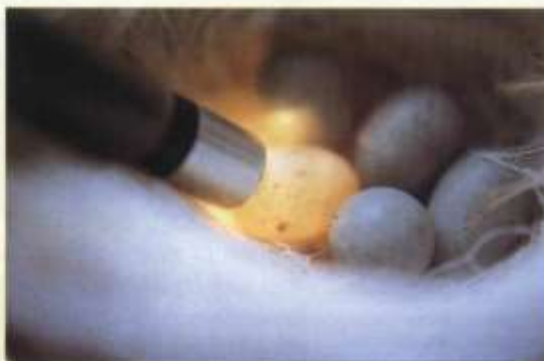

Foto 1

kunnen redden door de kleine barst of putje met kleurloze nagellak te bedekken. Enkel over de beschadiging heen strijken want indien we teveel lak over het ei zouden strijken zou het de verdere normale ontwikkeling van het jong kunnen verstoren.

Foto 2

Om terug te komen, we weten dat we vanaf de vierde broeddag kunnen vaststellen of de eieren bevrucht zijn. Zien we echter nog niets dan verklaart dit zeker nog niet dat we alle moed moeten opgeven. Het zou ook kunnen dat het popje nog een dag langer gewacht heeft om echt vast te broeden en dat de eitjes dus nog on-

Foto 3

volgende bebroed zijn om iets te kunnen vaststellen. In elk geval wachten we nog een paar dagen om alles weg te gooien tot we volle zekerheid hebben. Andere liefhebbers laten liever de pop uitbroeden, ook op een

ten weggooien, zelfs niet van jonge popjes.

Enkele dagen verder kunnen we de eitjes nogmaals controleren of er verder geen storingen opgetreden zijn. Als de pop een 7-tal dagen broedt (foto 3) is het eitje al behoorlijk donker gekleurd. Het jong begint zich hier te vormen en we hoeven ons niet teveel zorgen te maken.

Eitjes met schaalproblemen zullen ook meestal uitgedroogd zijn. Dit is eenvoudig vast te stellen, want de eitjes zijn zeer licht en zullen steeds met de zwaarste punt naar beneden liggen. Deze eitjes verwijderen we en vervangen ze door een kunstetje.

Ook de vochtigheidsgraad is enorm belangrijk tijdens de periode van broeden en uitkomen. Badwater verschaffen tijdens de broedperiode is zeker aangeraden, op deze manier houden de popjes de vochtigheid bij de eitjes op peil.

Op het einde van de broedperiode zullen we bij het doorlichten, vaststellen dat het ei volledig gevuld is. Het jong heeft zijn grootte bereikt en zal met de eitant de eischaal breken. Dit noemen we het uitkomen van de jongen (zie foto 4).

Het jong breekt nu verder uit het ei. De eischaal zal normaal midden-door breken (zie foto 5). Bij beschadigde eitjes of een minder gunstige vochtigheidsgraad kan dit eveneens problemen opleveren. Jongen die drager zijn van bepaalde ziekten (van de ouders geërfd) of moeilijkheden ondervonden bij de

ontwikkelingen, zullen zeker moeilijkheden hebben bij het uitkomen.

Eerder had ik reeds vermeld indien we de eitjes rapen en ze gelijktijdig onder het popje leggen ze ook ongeveer gelijktijdig zullen uitkomen. Alle jongen bezitten dus ongeveer dezelfde leeftijd en hebben gelijke kansen om op te groeien.

Bij het uitkomen verwijderd het popje de eischalen uit het nest. Bevinden er zich eischalen op de bodem van de kooi, dan zijn er jongen geboren. Toch moeten we opletten, want soms zal er een eischaal zich over een nog niet uitgebroken ei plaatsen. Dit kan problemen veroorzaken als dit ei wil openbreken. Kleine problemen die moeilijk te voorkomen zijn en waar weinig aan te verhelpen is. Indien we het opmerken, kunnen we proberen de schaal te verwijderen wat niet altijd eenvoudig verloopt.

Niet bevruchte eieren laten we tussen de jongen liggen, of toch minstens één, het is een goede steun voor de kleine diertjes.

Indien we een nest onbevruchte eitjes toch na enkele dagen verwijderd hebben, moeten we rekening houden dat een popje een bepaalde tijd nodig heeft om opnieuw te kunnen leggen. We kunnen stellen dat er ongeveer een 10-tal dagen zullen verlopen tussen het leggen van het laatste ei van voorgaand nest en het eerste ei van een nieuw nest.

Eik eitje dat we weggooien breken we open, zeker als we niet echt weten wat de oorzaak is van het niet uitkomen.

Laten we de pop verder broeden tot ze het zelf opgeeft, dan kunnen we haar onmiddellijk een nieuw nest verschaffen.

Een pop die tweemaal na elkaar onbevruchte eieren heeft, verschaffen we een man die reeds een pop bevruchte. Blijkt opnieuw het volledige nest onbevrucht, dan kan de oorzaak bij de pop liggen.

Het is niet verstandig van onze kanaries en andere vogelsoorten legkippen te maken, zeker als we er later nog plezier willen aan beleven.

Aan ieder een succesvol kweekjaar toegewenst.

Tekst en foto's:
Johan van der Maelen.

Foto 4

volledig nest onbevruchte eieren. Indien het om een jong popje gaat en het haar eerste legsel betreft is het zeker geen onverstandige werkwijze. Persoonlijk heb ik weinig eitjes moe-

Foto 5

usel

De

Over erfelijkheid bij kleurkanaries

Alle erfelijke eigenschappen berusten op factoren of op combinaties van factoren. Als wij hierover nadenken dan komen wij tot de conclusie, dat alles wat de nateelt laat zien, in enigerlei vorm bij minstens één van de ouders aanwezig moet zijn. Dat kan zijn in de vorm van een geslachtsgebonden eigenschap bij de man, dan is deze split en dus niet fokzuiver, maar kan ook zijn in de vorm van niet geslachtsgebonden factoren en dit laatste kan zowel bij de man als bij de pop voorkomen. Bij de man komen steeds al deze factoren dubbel voor, bij de pop komen alléén de niet geslachtsgebonden factoren dubbel voor en de geslachtsgebonden factoren slechts enkel. Om die reden kan een pop dan ook nooit split zijn voor een geslachtsgebonden factor. Een voorbeeld: Een (groene) pop kan nooit split zijn voor bijvoorbeeld ivoor, bruin, agaath, isabel of satinet. Wel kan die pop split zijn voor bijvoorbeeld ino, rec.wit en opaal; deze factoren liggen wat we noemen op de autosome chromosomen in tegenstelling tot de ivoorfactor als hierboven genoemd, die op het geslachtschromosoom aanwezig is. Als een man fokzuiver is, zal hij geen andere kleur jongen voortbrengen als de kleur die hij zelf laat zien, in dit geval hebben wij te maken met een homozygote (fokzuivere) vogel.

Maar.....omdat alle factoren bij de man dubbel voorkomen en wij op het oog nooit kunnen zien of wij te maken hebben met een fokzuiver exemplaar, is het heel goed mogelijk dat één of meerdere factoren onzichtbaar toch aanwezig zijn. De nateelt zal dus duidelijkheid brengen inzake de vraag, fokzuiver of niet fokzuiver. Paren wij een groene man aan een groene pop, dan zal in geval van een fokzuivere man, de nateelt dus altijd groen zijn. Is in dit geval bijvoorbeeld man split voor ivoor, hetgeen dus dan niet te zien is, kunnen er ook ivoorkleurige jongen tevoorschijn komen. In hier genoemd geval zijn die ivoor-jongen altijd popjes. Zouden wij diezelfde

man, dus de split ivoor, nu paren aan een groenivoor pop, dan is er kans op groenivoor jongen zowel mannen als poppen. Hebben wij te maken met heterozygote vogels, dan kunnen wij nog veel meer verschijningsvormen verwachten. Bedenk even, als diezelfde man behalve split voor ivoor, ook nog split is voor isabel, dat je popjes kunt verwachten in de kleuren groen, agaath, bruin en isabel en al deze kleuren ook nog in combinatie met ivoor. Is zo'n man daarbij (het kan niet op) ook nog split voor één of meerdere onafhankelijk vererfende factoren, dan kan daar in de nateelt alléén maar iets van te zien zijn als de pop, waaraan die man gepaard werd,

eveneens split is voor diezelfde onafhankelijk vererfende factor of diezelfde combinatie van factoren. Kan zeg ik, het is niet altijd zeker te zien in de nateelt, omdat slechts een deel van die factoren, dubbel in bepaalde jonge vogels voorkomen. En dat is een speling van de natuur, één keer zal dat veel en een andere keer, in geval van klein aantal jonge vogels, dat minder of mogelijk geheel niet te zien zijn. Zo zie je maar weer dat in geval van meervoudige verervingsmogelijkheden, verrassende uitkomsten kunnen volgen. En dit is toch maar een erg klein tipje van de sluier.

Mijn kweek met de Goffini kakatoe

Deze kakatoe komt van een kleine eilandengroep tussen Nieuw-Guinea en Australië, namelijk de Tanimbar eilanden. Ze zijn geheel wit met een roze oranje waas over het hele lichaam. Het is een van de kleinste kakatoes die we kennen, ze zijn ongeveer 32 cm lang. Ze hebben een kleine kuif die men alleen maar ziet als hij opgezet wordt. De mannen zijn meestal wat zwaarder van bouw, snavel en poten dan de poppen. Er van uitgaande dat de vogels even oud zijn, want naar mijn mening duurt het 6 tot 7 jaar voordat ze helemaal uitgegroeid zijn. Verder verschil zit in de oogkleur, bij de man is deze zwart-bruin bij de pop bruin tot licht-bruin.

De vogels zijn bij mij gehuisvest in een volière van 4 meter lang, 90 cm breed en 2,25 meter hoog. Deze buitenvolière is voor de helft overdekt en is verbonden aan een nachthok van 1,25 meter lang, 0,9 meter breed en 2,25 meter hoog. In de buitenvolière staat een broedblok van 80 cm en een diameter van 30 cm, hier zitten

de vogels graag op te zonnebaden. Ik heb ze er nooit ingezien. In het nachthok hangt een kistblok van 80x30x30 cm. Deze wordt door de Goffini's als broedblok gebruikt en blijft het gehele jaar hangen.

In 1987 heb ik een koppel overgenomen van een collega-liefhebber die overschakelde op grijze roodstaarten. Aangezien dat dit koppel altijd al door mij werd bewonderd, was ik er als de kippen bij toen ik hoorde dat het te koop was. De koop was dus ook snel gesloten. Omdat ik niet een nieuwe volière aan het bouwen was, hebben de vogels een paar maanden in een noodwoning doorgebracht die eigenlijk niet bestand was tegen de sterke snavels van haar bewoners. Dagelijks moest er dan ook gerepareerd worden. Begin maart 1988 was het zover dat de vogels in het nieuwe verblijf konden worden ondergebracht. Meteen werd alles geïnspecteerd, ook de burens; een koppel grote alexanders en een koppel finch-grijskopparkieten. Deze werden behoorlijk belaagd. Gelukkig heb ik dubbel gaas tussen de vluchten zitten en kon er niets gebeuren. Na een dag was de rust dan ook weergekeerd.

Na een week zag ik dat ze in het broedblok in het nachthok waren geweest, want aan de wilgentakken was al behoorlijk geknaagd. Na een maand lag er op de bodem van het blok een hele laag fijne geknaagd hout. Vanaf dat moment werden er bijna dagelijks paringen waargenomen, ook zaten ze regelmatig achterste voren t.o.v. elkaar waarbij ze elkaar met de snavel onder de staart kriebelden. Ook gebeurde het wel dat de pop op de man zat. Op 2-6-88 lag het eerste ei in het blok, wat vanaf de eerste dag bebroed werd, overdag door de man, 's nachts door de pop. Een tweede ei volgde op 6-6-88. Het broeden verliep zonder problemen, beide eieren waren bevrucht. Nestkontrolle is ook geen enkel probleem, want als ik voer, komen de vogels van het nest en kan ik op mijn gemak nestkontrolle uitvoeren, al maken ze dan wel een hoop kabaal. Zodra ik weg ben gaan ze het blok weer in.

Op 26-6-88 hoorde ik gepiep uit het blok komen; een jonge kakatoe was geboren. Nu maar afwachten of ze willen voeren. De volgende dag gekken en ja hoor, een prachtig kuiken mooi roze van kleur, met witachtig dons en een volle krop. Op 30-6-88 kwam ook het tweede jong uit, maar dat werd niet zo goed gevoerd en is na vier dagen dood gegaan, doordat het steeds verdrongen werd door zijn grotere maatje. Na veertien dagen

heb ik het jong geringd met een 10mm stalen ring. Het jong groeide voorspoedig en kwam prachtig in de veren. Het ging bij nestkontrolles behoorlijk tekeer. Begin september is het uitgevlogen om daarna alleen 's nachts nog maar samen met de ouders in het blok te slapen. In 1989 was het eerste ei er al op 17-2 en het tweede volgde op 19-2. Het eerste ei kwam uit op 13-3-1989 en het tweede op 15-3-89. Ook dit maai werd het tweede jong niet voldoende gevoerd en ging na 5 dagen dood. Het andere jong groeide voorspoedig op en is op 27 maart geringd. Half mei is het uitgevlogen.

In het voorjaar van 1990 werden er weer twee eieren gelegd met maar één dag verschil, ook deze kwamen allebei uit. Tot mijn grote verbazing werden de jongen nu wel allebei goed gevoerd. Waarschijnlijk is het leeftijdsverschil de oorzaak dat het tweede jong het meestal niet haalt. Ook was inmiddels het plan gemaakt om een tweede (jong) koppel goffini's op te zetten. Met twee jongen in het nest was dat een mooie gelegenheid. Zeker toen bleek dat het twee poppen waren. Aan de oogkleur is dat overigens bij de jonge vogels nog niet te zien. Die zijn grijsbruinachtig, op een leeftijd van ± 15 maanden gaan deze verkleuren. Maar aan de bouw van met name de snavel en kop is al snel te zien of we bij de jonge vogels met een man of pop te doen hebben. Toen de jongen uitvlogen ben ik op zoek gegaan naar twee jonge mannen, iets wat overigens nog niet meeviel, goffini's worden er niet veel gekweekt, bovendien zit er veel handop-fok bij en mijn voorkeur gaat toch uit naar natuurbroed. Maar na een paar maanden was het me toch gelukt om twee jonge mannen te bemachtigen. Ik heb toen alle vier de jongen in één volière geplaatst zodat ze zelf koppels konden vormen. Hoelang dit allemaal ging duren wist ik niet, maar er was ook geen haast bij. Als je met zulke soort vogels wilt kweken moet je soms veel geduld hebben, anders kun je er beter niet aan beginnen. Toch was de vorming van de koppels na een paar maanden al duidelijk zichtbaar. Verder was het een lust voor het oog om vier jonge kakatoes bezig te zien, vaak lagen ze net over de grond te rollen als een nest jonge honden. Typisch is dat jonge goffini's veel op de grond komen en daar spelen e.d. Terwijl het oude koppel maar zelden op de grond komt. Toen de vogels ouder en meer volwassen werden ging dit ook over, nu komen ze maar zelden meer op de grond. Ze gedragen

zich ook anders, veel agressiever tegen de bewoners van de andere rennen en tegen bezoekers bij de voliëre. In het voorjaar van '91 heb ik één van de jonge koppels verkocht. Niet dat de vogels elkaar niet meer konden verdragen, maar ik had op dat moment geen plaats om de koppels apart te huisvesten. Hoelang het duurt voordat we een tweede generatie goffini's kweken weet ik niet, de meningen lopen daarover erg uiteen. Terwijl er niemand is die daar echt ervaring mee heeft. We wachten dus maar rustig af.

Het oude koppel heeft in 1991 weer twee jongen groot gebracht maar nu door twee keer te broeden. Vroeg in het voorjaar hadden ze twee bevruchte eieren waar er maar één van is uitgekomen. In de herfst hebben ze weer gelegd, maar nu maar één ei. Dat overigens wel bevrucht was en een prachtig jong opleverde. De volgende ronde liet daarna ook niet lang op zich wachten. In februari '92 hadden ze weer twee eieren gelegd, hier was er maar één van bevrucht ook dat leverde weer een jonge goffini op. Dit was de 3e in 14 maanden tijd. Het was me inmiddels wel duidelijk dat het jaargetijde niets uit maakt om de vogels in broedstemming te hebben. En na 3 rondes vlak achter elkaar groot gebracht te hebben, duurde het toen weer tot begin december voor de volgende ronde zich aandienende. Weer twee eieren waar er ook deze keer

maar één van bevrucht was, maar toch weer een mooi jong opleverde. Tot slot: in de 6 jaar dat ik nu goffini's kweek en 8 jongen op stok heb gekregen, valt de verhouding mannen-poppen misschien wel het meeste op. Ik heb maar twee mannen tegenover zes poppen gekweekt. Of dit toeval is of een normale gang van zaken is weet ik niet. Hopelijk zal de toekomst hier antwoord op geven?

Voeding.

Als voeding krijgen de kakatoes bij mij grof parkietenzaad met zonnepitten, eivoer en universeel voer. Elke dag staat er fruit op het menu, wat, dat hangt af van het jaargetijde. Vroeg in de zomer zijn het vooral peer en appels, terwijl in het najaar rozebottels op het menu staan. Ook sinaasappel, tomaat, kers, aalbes, en kruisbes wordt gevoerd. Groenvoer kunnen ze ook naar behoefte opnemen, want in de buitenvoliëre groeit volop gras en brandnetel. Buiten de kweektijd krijgen ze circa 5% van het menu in de vorm van ei- en universeelvoer, als de kweektijd aanbreekt voer ik het op naar zo'n 25%. Ze zijn vooral gek op universeelvoer, daar worden al snel de rozijnen en gedroogde insecten uitgehaald. Fruit voer ik erg zuinig; 1 rozebottel per vogel per dag, of als ik appel heb, voer ik 18 koppels van een appel. Op brandnetels zijn ze echt verzot. Dagelijks worden diverse stukken verorberd. Ze eten de hele plant.

Als er jongen zijn, wordt er erg veel brandnetel gegeten en gevoerd, de krop ziet dan helemaal donker van kleur. De ouders maken binnen 10 minuten een plant van 60 cm soldaat. Tot zover mijn ervaringen met goffini kakatoes. Het blijft voor mij een zeer interessante vogel. Ze zijn erg slim en hebben alles zo door. Musketons en vleugelmoeren hebben ze binnen enkele minuten los of open zodat nu op het kontroledeurtje van hun nestkast een hangslot zit.

Met de hand grootbrengen doe ik niet want als ze de ene kunnen grootbrengen, moet het met de andere ook gaan. Ik ben van mening dat er op dit moment wat te snel naar de voerspuut gegrepen wordt. Veelal omdat tamme vogels makkelijker te verkopen zijn. Laten we niet het voorbeeld nemen aan de liefhebbers van fazanten, kwartels e.d. Het gevolg daarvan is dat er bijna geen natuurbroed meer te krijgen is. Ook onze collega's met tropische vogels geven een verkeerd voorbeeld waar het gaat om het gebruik van Japanse meeuwen, met alle gevolgen vandien. Nu zal het met de papegaaien niet zo snel gaan omdat de generaties elkaar niet zo snel opvolgen, maar als we over 20 jaar ook nog papegaaien willen kweken, zullen we daar nu al voor op moeten passen.

Tekst en foto: M.Hoogerwaard.

KALENDER 1994

De Geelbuik Rosella

De wetenschappelijke benaming van de Geelbuik rosella is **Platycercus caledonicus**, dat zoveel betekent als "de vogel met de platte staart van nieuw Caledonië". Maar deze rosella komt in het geheel niet voor op de eilandengroep. Zijn woongebied is relatief klein, want de vogel heeft alleen domicilie op het eiland Tasmanië en een paar kleine eilanden in de Bass Straat tussen Australië en Tasmanië. Vandaar dat ook geen ondersoorten of rassen worden onderscheiden. Wel schijnt er nog kleurverschil te zijn tussen de rosella's, die aan de westkust en aan de oostkust voorkomen. De afbeelding op het kalenderblad is dermate duidelijk, dat ik u geen signalement hoeft te geven. Wel vermeld ik even, dat de vogels ongeveer 37 cm lang zijn en er nauwelijks enig verschil is tussen de man en de pop. Wat hun habitat, hun woongebied betreft zijn de Geelbuiken niet erg kieskeurig. Men treft ze aan in de regenwouden in het gebergte, op de met bomen en struiken bedekte heuvelhellingen, maar eveneens in cultuurgebieden. Als de broedtijd nadert zoeken de paartjes een geschikte holle boom op. Vaak is dat een eucalyptusboom, die talrijk zijn op Tasmanië. Gewoonlijk worden vier tot zes witte eitjes gelegd, die door de pop in een kleine drie weken worden uitgebroed. In de vroege ochtend en in de late namiddag gaat zij zich even "vertreden" om wat te eten en om zich te ontlasten. Niet zelden krijgt ze dan van haar eega een lekker hapje toegestopt. De jongen vliegen na circa vijf weken uit en blijven ongeveer een eendere periode bij pa en ma. Maar dan gebeurt er iets eigenaardigs: de kinderen hebben genoeg van de "oudjes" en zoeken leeftijdsgenootjes op. Soms zijn er groepen van wel 25 "tieners". Ook de oudere vogels gaan kleine groepjes vormen. De vogels leven voornamelijk van allerlei zaden, maar eten ook vruchten, bessen, knoppen, nectar en wat insektegespuis. Als de broedtijd nadert...maar dat heb ik u al verteld.

Meindert de Jong.

Op de treurduif **Zenaidura macrora** (ook wel Carolina- en ochtendduif genaamd) wordt in veel delen van de U.S.A. en Mexico gejaagd. Hun vermeerdering blijkt althans in gunstige milieus de vrij intensieve jacht te compenseren.

Bovendien blijkt door die jacht een zekere selectie tot stand te komen.

Blijkbaar is de treurduif een soort, die in vrijwel elke relatie tot de mens kan gedijen. Bij de duiven is dit een beslist ongebruikelijk verschijnsel. Vermoedelijk wordt dit veroorzaakt doordat treurduiven milieus bewonen, waarin graanvelden, grasland, struikgewas en bosrand sterk in elkaar grijpen. Dit zijn immers juist de gebieden, die de mens door zijn cultures kunstmatig oproept. Momenteel is het aantal treurduiven in elk geval veel groter dan vóór de kolonisatie door de blanken. Tegenwoordig is de treurduif de meest algemene duif van Noord-Amerika. De bovenzijde is olijfgrijs, de onderkant bruinachtig en roodgrijs. De sieren van de hals zijn iriserend violet en rood. De lange staart blijkt trapvormig smaller te worden. De kortste veren aan de buitenzijde zijn intensief zwart gepunt en hebben een fel contrasterende witte zoom. Het gewicht bedraagt ruim honderd gram en de lengte ongeveer dertig centimeter. Gewoonlijk strekt de broedperiode zich over lange tijd. Ten zuiden van dertig graden Noorderbreedte trachten de vogels vier of vijf maal per jaar te nestelen. Daarentegen doen ze dit op hogere breedten jaarlijks slechts twee- of drie maal. In de buurt van 38 graden Noorderbreedte heeft men van de laatste weken van maart tot de eerste week van

september eieren van deze soort gevonden, hoewel de vogels dan toch zelden meer dan twee legfels per jaar hebben. De balts van de treurduif blijkt minder opvallend dan die van andere Noord Amerikaanse duiven te zijn. Daarbij beweegt de doffer zich met uitgesproken houterige sprongen naar de zijde van de duivin. Het is niet zeker of hij daarbij geluiden produceert. Er werd een koergeluid waargenomen. Overigens is een nader onderzoek in dit opzicht bijzonder gewenst. Als bouw materiaal voor het nest worden stokjes gebruikt. Het ziet er absoluut niet solide uit, maar blijkt toch goed te functioneren. Gewoonlijk wordt het in bomen en struiken gebouwd, niet veel hoger dan zes meter boven de grond. Komen er plaatselijk geen bomen voor, dan wordt het ook wel op de grond gebouwd. Het legsel bestaat uit twee eieren. In Kansas vond men bij uitgebreide onderzoeken op honderd legfels, met twee slechts één legsel met drie eieren. Bij populaties die in elke broedperiode tweemaal nestelen, blijkt de toename gemiddeld 2.4 jongen per jaar te zijn, alsmede per paar, hoewel sommige paren wel vijf of zes jongen grootbrengen. Een opvallend hoog sterftecijfer van veertig tot zestig procent. De eieren zijn wit en worden veertien tot zestien dagen bebroed.

osel

Treurduiif ^{voedsel}

Na dertien tot vijftien dagen kunnen de jongen vliegen. De treurduif broedt in bergachtige streken, gewoonlijk niet hoger dan 2300 meter, ofschoon bij uitzondering tot 3300 meter. Tegen het einde van de herfst verlaten de bewoners de hogere en noordelijk gelegen gebieden om naar het zuiden te trekken. Op gemiddelde breedten blijft een klein percentage als standvogels achter. Gedeeltelijk blijken dit

volwassen vogels te zijn, gedeeltelijk jonge vogels, zogenaamde jaarlingen. Slechts met moeite kan de koude worden doorstaan. Na strenge winters worden in de daaropvolgende zomer steeds weer vogels met afgevroren tenen of poten gevonden. Het voedsel van de treurduif blijkt vrijwel uitsluitend plantaardig te zijn en bestaat hoofdzakelijk uit zaden. Kieskeurig is de treurduif niet. Evenals de

meeste andere tortelduiven eet de vogel wat er op een gegeven moment voorhanden is.

Tekst: Prof.Dr.Anthonie Stolk
Foto: C.Scholtz/Heij.

De /

De Parijse fris 

Een kleine, grauwgroene, wilde kanarie, die uitgroeide tot de meest indrukwekkende postuurkanarie die we kennen, namelijk de Parijse fris . Toen de eerste kwekers met de wilde kanarie begonnen, zal bij hen nooit de gedachte opgekomen zijn dat het kleine vogeltje van toen nog eens uit zou groeien tot een geweldige forse vogel waarvan de bevedering ook helemaal zou afwijken van die kanarie. De Parijse fris  van nu zal zo'n 150 jaar geleden in zijn ontwikkeling begonnen zijn, maar het is bekend dat er al v or die tijd gefokt was op formaat en vorm en er ook verschillende rassen ontstaan zijn. De standaard van de Parijse fris  moet zowat in het begin van deze eeuw samengesteld zijn, alhoewel aan het einde van de vorige eeuw al verschillende fokkers met de ontwikkeling bezig waren.

Maar we zijn nu zoveel jaren verder en we zullen de vogel van nu eens gaan bekijken. Bij de Parijse fris  hebben we het over een vogel met een forse afmeting en over geweldige vederpartijen. Als jonge vogel moet de lengte al minimaal 19 cm zijn, waarbij dan de goede overjarige vogels zeker de 21   22 cm moeten benaderen. Men moet er wel rekening mee houden dat de vogels zeker de leeftijd van 1 jaar moeten hebben om tot dit formaat uit te groeien.

We hebben het nu wel over de lengte gehad, maar ook het overige van deze vogels moet breed en fors zijn, dus lengte alleen is hier niet bepalend.

Als we de vleugel- en staartpennen bekijken, dan is dit alles het tweede jaar forser, evenals de overige krulbevedering welke dan beter ontwikkeld is. Als we het over de bevedering hebben van de Parijse fris  moeten we zeggen, dat we het maximale moeten hebben aan krulbevedering maar tevens hierbij te vermelden dat het ook geen warrig geheel moet worden. We

zien bij deze vogel meer gefriseerde vederpartijen dan bij andere gefriseerde rassen. Ook bij dit ras hebben we drie voornaamse frisure, namelijk **de mantel, de flanken en de borstfrisering**. Al de overige partijen zijn een aanvulling en zorgen ervoor dat het geheel nog beter tot zijn recht komt. De mantelbevedering moet goed ontwikkeld zijn en vanaf het midden van de rug met een goede scheidingslijn naar links en rechts

symmetrisch naar de schouders en vleugels uitlopen. Een flink ontwikkelde mantel zal ook de vogel meer breedte geven, dus een lange mantelbevedering is zeer voornaam. Een goede Parijse fris  zal ook als aanvulling het boekje bezitten en deze krulveren zullen als aanvulling een voortzetting zijn van de mantel en lager op de rug liggend krullend naar de stuit gericht zijn. De flankkrulbevedering of vinnen moet goed ontwikkeld en symmetrisch vanaf de flanken uitgroeien naar de schouders en vleugels, dus in opgaande richting. Eén of beide afh ngende vinnen zien we ook regelmatig en dat is een zware fout. Goed ontwikkelde flanken, die samen komen met de rugdekkulveren, zal het geheel als mooi vol en compleet laten zien. De borstkrulveren moeten lang zijn en overvloedig, vanaf de zijkanten goed gevuld en dubbel uitgroeien voor de borst, een zogenaamde schelp van krulveren laten zien. Door de volle borst frisuur zien we dikwijls dat het onderlichaam een te vlakke frisering heeft, wat toch wat afbraak doet aan het geheel. Dus houdt er rekening mee dat ook dit zo vol mogelijk moet zijn. Als een duidelijk kenmerk hebben we bij dit ras nog de staartkrulveren of ook wel genoemd de haneveren. Deze bevedering moet vanaf de stuit mooi krullend langs de

staart afhangen en ze moeten ook behoorlijk van lengte zijn. De staart moet nogal fors zijn, dus lang en vrij breed waarbij de staartpennen vrijwel gelijk van lengte zijn. De poten van deze grote vogels zijn natuurlijk ook in verhouding fors ontwikkeld. De dijen moeten ook zoals bij de rest van het lichaam goed bevederd zijn en hoe meer kleine krulveertjes hoe beter. Ook de nagels zijn niet vrij gebieven van krulling en laten dan ook het kurkrekmodel zien. Ook de kop en snavel van deze vogel is vrij fors ontwikkeld. Voor een goede overgang van lichaam naar kop hebben we een ring van opwaarts krullende veertjes rond de hals. Ook de bakkebaarden moeten aanwezig zijn. Deze bakkebaarden worden meestal vergeleken met de openstaande kieuwen van een vis. Ook de kopkrulveren hebben enkele mogelijkheden, we kennen hierbij de 'calotte'- en het 'casque'-type. Bij het calotte-type draaien de veren naar een kant, of langs de kop omhoog, in de richting van de ogen en

dan wel aan beide zijden. Voorbij de ogen buigen ze dan naar achteren in een vrij horizontale richting. Bij het casque-type groeien de veren aan de achterzijde van de kop krullend omhoog. Net boven de onderkant van de achterschedel moet deze bevedering goed vol bij elkaar komen en daarna oplopend tot in een punt eindigen. Ondanks dat we beide types erkennen is het casque-type toch wat meer indrukwekkender. U zult nu ook wel begrijpen dat de Parijse frisé aan een aantal eisen en voorwaarden moet voldoen en er heel wat meer komt kijken dan bij een gladbevederde vogel. De bevedering bij deze vogels bevat ook een behoorlijke variatie in structuur, waardoor ook de verschillen merkbaar zijn in hard-of zachtheid van de bevedering. Ook in bevederingslengte zijn er nogal wat verschillen waar te nemen, hetgeen we allemaal nodig hebben om het ideale in de bevedering te bereiken. Samengevat kunnen we zeggen, het zijn geweldige vogels als ze aan de gestelde

eisen voldoen, maar het zijn géén vogels waar we zomaar een behoorlijk aantal nakomelingen van fokken. Zij vragen meer aandacht en zeker de kennis, om met succes deze vogels te kunnen houden, maar ook om ze te behouden.

Ad van Dun

Voorkom problemen door stof.

Als iemand constant aan stof wordt blootgesteld, kan dat resulteren in gezondheidsproblemen. Uiteraard speelt daarbij een grote rol om welke soort stof het gaat en tevens de gevoeligheid voor bepaalde soorten stof die van persoon tot persoon kunnen verschillen. Ook in onze vogelverblijven komt stof voor en het is niet uitgesloten, dat de vaak lage luchtvochtigheid in vogelkooien de gezondheidsproblemen kunnen vergroten. Natuurlijk kunnen wij veel bereiken met goede ventilatie en ook ionisatie alsmede regelmatig stofzuigen zullen wel een positieve werking hebben. Stofmaskers kunnen natuurlijk bij gevoelige mensen een goede oplossing bieden maar dikwijls worden deze snel opzij gelegd omdat ze onhandig in gebruik zijn. Het probleem bij de bron aanpakken en de oorzaak wegnemen is natuurlijk altijd de beste oplossing maar vogelverblijven zonder enige aanwezigheid van stof lijkt een utopie. Wij willen een droge kooi en een droge kooibodem, wij strooien verschillende soorten bedembedekking en wij vangen gemorst drinkwater op, dit alles om ziekten te voorkomen. Maar mede door dit alles krijgt stof natuurlijk weer meer kans. Stof is een verzamelnaam voor veel verschillende soorten stoffen en als je voor de aanwezige stoffen in je vogelkooi niet gevoelig bent zul je uiteraard geen problemen krijgen. Dikwijls ligt het probleem niet in eventuele aanwezigheid van grote hoeveelheden stof maar kunnen geringe hoeveelheden van één bepaalde soort stof, reactie oproepen. Het is vaak moeilijk om erachter te komen welke soorten stoffen de boosdoener zijn. Ventilatie is belangrijk, de lucht filteren zou mogelijk een goede oplossing kunnen zijn maar dit zal in de praktijk voorlopig nog wel onuitvoerbaar blijven. Wat wel uitvoerbaar is en vrij makkelijk zelfs, is ervoor te zorgen dat er een goede luchtdoorstroming in je vogelkooi is. Je kunt zoiets best aanbrengen zonder dat er tocht optreedt op de plaats waar de vogels zitten. Voldoende aanvoer van frisse lucht met daarbij een goede doorstromingsmogelijkheid kan veel last voorkomen. En denk maar niet te snel dat Uw vogels niet tegen de koude buitenlucht kunnen, gezonde exemplaren kunnen best wat hebben. Om erger te voorkomen is het verstandiger tijdig in te grijpen dan dat dit nog moet plaatsvinden als de liefhebber reeds niest, hoest en piept.

A.van Eck.

AVES PRODUCTEN

Al jaren met succes gebruikt!

AVES-OFFOK
AVES-KRACHT
PARKI-OFFOK
AVESMIX 25
PSITTAMIX
STRESSMIX
AVESNECTAR
NECTARKOL
LORISTAAT
LORINECTAR
FRUITMIX
UNIVERSEEL
COMPENDIUM

ei-opfokvoer voor zaaiende vogel (kweekperiode)
ei-krachtvoer voor zaaiende vogels (rustperiode)
opfokvoer voor parkieten en papagaysen (kweekper.)
25 vitamines, mineralen en aminozuren (op kracht)
supplement voor parkieten, papagaysen en kakatoes
voor vogels onder stress (ziekte, enting, transport, TT)
voor lori- en bladvogels, honingzuigars, tangara's
volledig voer voor nectarvogels en kolibries
volledig opfokvoer voor lori's en Loricultus
volledig voer voor volwassen lori's en Loricultus
premix voor vruchtenetende vogels (b.v. toerako's)
premix voor insectenetende vogels (fijn en grof)
de eerste 10 Nieuwsbrieven in een boekje

Klanten krijgen gratis NIEUWSBRIEVEN

Volden op aanvraag, prospectus en vragen. Katalog en afbeeld. documentatie op aanvraag
AVESPRODUCTEN B.V., postbus 671, 7400 AR Deventer
tel. 05709-2736 fax. 05709-3045

GEHU KOOIEN

FABRICAGE VAN:
VOGELKOOIEN, PLASTIK-ARTIKELEN
ZIEKENKOOIEN, PUNTLASWERK EN
VERZINKEN EN VERCHROOMEN

STOP geen geknoei meer met eigen bouwsets.
Wij leveren u betaalbare kooien,
en voor elke vogel de juiste kooi.

De kooien zijn opgebouwd uit 10 mm. met kunststof beklede plaat.
De voorzijde is met aluminium afgewerkt en de kooien worden als
bouwpakket geleverd.

Vraag documentatie aan bij:
GEHU-KOOIEN
Transportweg 9 - 7442 CT Nijverdal (Industrieterrein 't Lochter)
Telefoon: 05486-16187

Vertegenwoordiger voor België:
Dhr. Naessens
Churchill-laan 57,
8790 Waregem Tel. 056-609922

BIRDCENTER DIRKSLAND

*Detail en groothandel in vogels
en aanverwante artikelen.*

4000 vogels in voorraad.
Zuid Amerikaanse parkieten.
Australische parkieten.

Alle insecten-etende vogels, kanaries en tropen.

Wij kopen ook grote partijen voor handel en particulier.

ledere dag geopend van 9.30 tot 18 uur
zondags gesloten

SPIJKOLK 41-45, DIRKSLAND
Telefoon: 01877-3780 Telefax: 01877-2000

Halcyon smernensis

Witkeel- ijsvogel

De fraaigekleurde Zuidoostaziatische witkeeljsvogel
heeft in de dierentuin van Frankfurt gebroed.

In vier broedseizoenen werden jongen in een klei-
wandholte grootgebracht. Het broeden werd door
beide partners bij toerbeurt gedaan, alsmede het
voeren van de jongen. Dit gebeurt met kleine, in de
kunstmatige vijver gevangen visjes, die eerst tegen
een tak werden doodgeslagen. Wasmotlarven en
kakkerlakken werden eveneens als voedsel ge-
bruikt. De nestholte werd na elke broedperiode
grondig door de dieren schoongemaakt. De volwas-
sen witkeeljsvogel leeft vooral van kikkers, hagedis-
sen en insecten.

Het voorkeursgebied wordt door rijstvelden en wou-
den gevormd. Deze bos-of bodemijsvogel komt voor
van Klein-Azië tot de Filippijnen, Formosa en Viet-
nam.

Onderdelen bruin, witte borst en lichtblauwe rug.

Witkeeljsvogel op zijn vaste standplaats op de uitkijk.

De kweek van *Paraka chachalaca*

Een in de vogelliefhebberij vrij onbekende groep zijn zeker de Guans en Chachalacas en toch is het houden en kweken van deze kleinste leden uit de Hokko-familie zeker niet moeilijk.

Het geslacht *Ortalis* (de echte Chachalacas) kent 9 soorten en hiervan heb ik er 3 persoonlijk verzorgd namelijk de Roodstaart Chachalaca, de Chaco Chachalaca en de Paraka of gevlekte Chachalaca. Over deze laatste gaat het volgende artikel. De Paraka Chachalaca (*Ortalis motmot*) heeft een lengte van slechts 53 centimeter en komt in 9 ondersoorten (*Ortalis motmot motmot*, *O.m.ruficeps*, *O.m.superciliaris*, *O.m.araucuan*, *O.m.squamata*, *O.m.caucae*, *O.m.colombiana*, *O.m.guttata* en *O.m.subaffinis*) voor van Zuid-Venezuela, Frans Guyana, Suriname en Brits Guyana zuidelijk over het gehele Amazonegebied tot noordoost en Oost-Bolivia. Hier leven ze in boomtoppen en struikgewas, maar bij het zoeken naar voedsel komen ze ook wel op de bodem. Buiten de broedtijd zijn ze aan te treffen in groepjes van 6 tot 12 dieren. In het Vogelpark Walsrode heb ik

langere tijd een koppel van de Oost-Braziliaanse ondersoort *Ortalis motmot araucuan* verzorgd. Deze waren ondergebracht in een ruime volière in de fazanerie, welke bestaat uit een groot beplant buitenverblijf en een verwarmd binnenvolijf.

In de binnenvolière was op een hoogte van 2 meter een kist van 60 centimeter x 60 centimeter en 45 centimeter hoog aangebracht die als nest diende. Op de bodem ervan werd ieder voorjaar een grasplag gelegd. Als medebewoners waren in deze volière nog 3 Mexicaanse groene gaaien gehuisvest. Hoewel in Walsrode het binnenvolijf verwarmd was, is dit niet echt nodig. Privaat heb ik ook nog 4 exemplaren van deze soort gehouden en deze werden overwinterd in een verblijf wat niet verwarmd maar wel vorstvrij gehouden werd. Het voedsel voor de Chachalacas omvat naast een tortelduif-zaadmengsel ook nog een mengsel uit havervlokken, fijngehakte sla en fijngeraspte worteltjes. Ook het universeelvoer en de meelwormen die eigenlijk voor de groene gaaien bestemd waren, werden graag gegeten. Midden

of eind mei begon het wijfje dan met het leggen van eitjes. Een legsel bestaat bij Chachalacas normalerwijze uit 2 eitjes en alhoewel enkele legsels inderdaad in de nestkist gelegd werden, vonden we ook regelmatig eitjes in de voerbak of eenvoudig op de bodem.

Omdat gaaien bekend staan als ei-rovers, werden de eitjes altijd direkt weggenomen en in de broedmachine gelegd. In verschillende boeken staat als broedtijd 24 tot 26 dagen vermeld, in de broedmachine van Walsrode duurde het echter 28 dagen voor de eitjes uitkwamen. De handopfok is niet moeilijk en als voer kan men zowel opfokpellets voor hoenders als ook universeelvoer met wat kleingesneden fruit geven. Kleingesneden groen (Bijvoorbeeld vogelmuur of sla) en levend voer mogen zeker op het menu van de jongen niet ontbreken. Verder is het belangrijk in de opfokkist verschillende dunne en dikke takjes aan te brengen omdat de jongen kort na het uitkomen reeds graag rondkletteren en ook voor de ontwikkeling van gezonde poten is dit zeer belangrijk! Het blijft te hopen dat de belangstelling voor deze interessante en niet moeilijk te houden vogels in de nabije toekomst groter wordt.

Door Maarten de Ruiter.

De Langstaart

(Psittacula)

Daar hij een van de mooiste vogels van zijn soort is, hebben reeds vele kwekers getracht ermee te kweken, terwijl ze goed wisten dat de kans op succes zeer klein was. Er zijn maar een paar soort parkieten bekend welke zeer moeilijk te kweken zijn.

Een daarvan is de **Langstaart parkiet** uit Malaka.

Er werden maar een paar dieren van uitgevoerd en hun overleving in gevangenschap was steeds van korte duur. Een van de mensen die zich voor gerichte kweek ingezet hebben is zeker Darel Cavender uit Escondido, Californië, waarvan ik het genoeg heb hem reeds vele jaren te kennen. Darel is wijd en zijd bekend door het werk dat hij doet voor verschillende clubs en voor zijn kweekresultaten met Australische en Aziatische parkieten. Hij bezit een succesvolle kweekkolonie van Finish's Grijskop Edelparkieten *Psittacula himalayana finshi* en kweekt eveneens de nominatform *P.h.himalayana*. Het is interessant te weten dat in zijn verzameling eerstgenoemde soort vijf eieren legde en de nominatform drie of vier. Toen de Langstaart parkiet werd ingevoerd, in november 1983, was hij in de mogelijkheid om drie paren te kopen. Ze pasten zich niet gemakkelijk aan, ze toonden slechts interesse voor drie soorten voedsel, pyracantha bessen, zonnebloempitten en papaya. Hij slaagde er echter in ze ook andere soorten fruit te laten eten, evenals kanariezaad en miliet. Toen hij trachtte de afhankelijkheid van zonnepitten te verminderen door ze niet meer te verstrekken, werd er een vogel ziek. Hij kwam er wel door, maar bleef onder zijn gewicht en werd nooit een gezond dier. Papaya is een van de fruitsoorten waarvan bekend is dat de Langstaart zich ermee voedt in het wild. Hij eet eveneens nog een variatie van andere vruchten zoals het omhulsel van betelnoten, bloemen van de acacia en bladknoppen. Wei-

nig is er bekend over de nestgewoonten van deze vogel, mede door het feit dat, net zoals bij de meeste parkieten, het nest gemaakt wordt in een holle boom. In "Parrots of the World" vermeldt John Forshaw dat een legsel uit twee of drie eieren bestaat doch de ondervinding van Darel leert ons dat het er meestal vier of vijf zijn. De Langstaart parkiet, een lid van dezelfde familie als de Halsband, leeft in Borneo, Sumatra en het schiereiland Malaka. Een vogel van een aparte schoonheid, meer dan de helft van de totale lengte van de man, 38 cm, bestaat uit twee lange centrale staartveren. Deze zijn uitzonderlijk smal, blauw van kleur met een gele punt. De onderrug en stuit zijn lichtblauw. De kopkleur is in tegenstelling tot deze, van gelijk welke andere parkiet, de schedel is donkergroen, een brede snorachtige zwarte streep in lijn met de zwarte ondersnavel, de rest van de kop is diep rose en sluit aan op het rood van de ondersnavel. De pop verschilt door kortere centrale staartveren, bruinachtige snavel, bovenwangen met oranje en lagere wangdelen van donkergroen. Ook zij is een mooie vogel. Beide sexen hebben een geelachtige iris. Onvolwassen vogels zijn groen, donkerder van boven, met de snorstreep donkergroen en een weinig zalmrose boven en onder het oog. Bij de jonge mannen is de romp blauw bewaasd. Darel Cavenders ondervindingen bij het trachten te kweken met deze moeilijke vogels waren rampzalig. Een paar zat in een volière van 2.40x0.90m en de anderen in een ruimte van 5x1.20m. De eerste pop die een ei legde, deed dat vanaf de zitstok, het volgende ei legde ze in het nest en ze ging vervolgens dood. Kort daarop stierf ook de man. Dat tweede ei kwam uit in de broedmachine, doch de navelstreng was rond het pootje gedraaid waardoor het jong dood bloedde. Toen legde een pop in de grotere ruimte vier eieren. Twee ervan waren onbevruucht en de twee anderen kwamen uit. De jongen waren geheel naakt; geen enkel dons. Op de ouderdom van twee weken werden hun vleugels donker en verschenen er slagpennen.

Langstaart parkiet

(*Longicauda*)

Als ze dan na 45 dagen uitvlogen was de snavel zwart, daarvoor was hij oranje. De ogen waren donker. Dat was het eerste succesvolle kweekresultaat met de Langstaart parkiet in de U.S.A. De jonge vogels verlieten het nest op 17 juni. Er werd nog een enkel ei gelegd op 11 juli, de dag daarna lag het gebroken op de voliërebodem. Het volgende jaar, 1985, legde de pop opnieuw vijf eieren, die allen uitkwamen! Twee jongen stierven na ongeveer twee weken; de overlevenden werden weggenomen voor handopfok. Ze kwamen alle drie groot doch er stierf er nog eentje in november. De reden hiervoor kon niet door autopsie uitgemaakt worden. Een ander jong overleed in juni 1986; de oorzaak hiervan bleek cirrhosis (een chronische leverziekte) en chronische nierbloeding te zijn. De derde vogel, een man, is nu een prachtig volwassen dier die samengezet is met een ingevoerde pop teneinde ermee te kweken. Het jong uit 1984 stierf spijtig genoeg in juli 1985. Autopsie leerde dat het chronische hepatitis en splenitis had en dat zijn kleine ingewanden volzaten met ringwormen (*Ascaridia*). Het had geleefd in dezelfde vlucht als zijn ouders die zelf hoegenaamd geen wormen hadden. Dit verhaal lijkt in feite meer op een katalogus van rampen doch om uit de ondervindingen van anderen lessen te trekken is het nodig dat we steeds de doodsoorzaken leren kennen. In feite zelfs op dit tijdstip, had Darel meer bereikt met zijn vogels dan enig ander vogelkweker behalve twee anderen. In Rhodesie in 1978, kwamen er bij het paar van E.Green drie jongen uit van vier eieren. In Denemarken legde de pop van Jorgen Jensen twee eieren in 1981. Een ervan kwam uit doch het jong stierf. Bij de twee poging, in juni 1982, werden er vijf eieren gelegd, die allen uitkwamen. Een jong stierf na een week, een na vier weken en nog een na zes weken. Twee verlieten het nest einde augustus. Het opkvoeder bestond uit een twintigtal meelwormen, drie x per dag, evenals een mengeling van geraspte wortels, gekiemde zonnebloempitten en millet en eivoer, plus maiskolven,

fruit en groenvoer. Verder ken ik geen andere kweekresultaten, doch indien ze er wel geweest zijn, dan hoop ik ervan op de hoogte gebracht te worden. Deze soort zal zich in gevangenschap niet kunnen waarmaken met zulk een klein aantal kweekresultaten. Om terug te komen op het verhaal van Darel Cavenders kweekpaar, in 1986 produceerde de pop twee legels. Van de vijf eieren uit het eerste nest waren er twee bevrucht en kwam er één jong groot. Van het tweede legsel kwamen alle vijf eieren uit. De jongen werden weggenomen voor handopfok toen ze ongeveer twee weken oud waren. Ze kwamen allen groot doch eentje stierf van de stress toen het teruggeplaatst werd in de voliëre. In 1990 kon hij nog twee paren bemachtigen, dus met vier jaren van zeer bruikbare ondervinding achter hem, ziet de toekomst er met deze moeilijke soort redelijk rooskleurig uit. Hij werd dan ook al gelauwerd voor zijn bevindingen tot hertoe. Maar waarom is juist de Langstaart parkiet zo een moeilijke vogel? George Smith, beschreef in een vogelkundig Magazine in 1970 verschillende redenen: Stress te wijten aan de verstoring van de omgevingsfactoren, ziekten door voedingstekort omdat ze zo weinig verschillend voedsel willen aannemen, parasieten (speciaal bloedoverdragende rondwormen), vatbaarheid voor bevrozing en ook daardat pas ingevoerde vogels weigeren te eten. Inderdaad, vier vogels die we ontvingen in het Loro Park op Tenerife, moesten in het begin met de spuit gevoed worden omdat ze alle voedsel weigerden. Een ervan stierf al vlug na aankomst en bleek te lijden aan aspergilose. Ten opzichte van deze feiten is de uitvoer van deze soorten, die in het wild hoegenaamd niet zeldzaam zijn, niet aan te bevelen. Hoe dan ook, diegene die het geluk hebben in het bezit te zijn van deze prachtige vogels moeten alles in het werk stellen om ermee te kweken. Hopelijk zullen er in de toekomst minder problemen de kop opsteken bij de kweek van deze soort met vogels die zelf reeds gekweekt werden in gevangenschap.

use!

"De bevedering van de ideale Grasparkiet".

Type 1: Yellowbevedering.

Uit de koppeling yellow x yellow krijgt men 100% jongen met de yellowbevedering. Deze koppeling is niet aan te bevelen want er komen dan grasparkieten met een smalle bouw.

Type 2: Medium yellowbevedering.

De medium yellowbevedering is een nieuwe benaming voor deze verschijningsvorm. Hier wordt een bevederingstype bedoeld die veel op de yellowbevedering lijkt maar iets meer volume heeft die de grasparkiet wat fors doet lijken. Grasparkieten met dit bevederingstype treffen we vooral aan in de grote middenmoot op de tentoonstellingen in Nederland. Deze kwekers hebben dus **geén** grasparkieten met de echte buffbevedering en ook niet met de echte yellowbevedering maar een tussenvorm wat het meest op de yellowbevedering lijkt. De goede eigenschappen van de yellowbevedering gaan ook op voor type 2. Grasparkieten met deze bevedering kunnen bruikbare vogels zijn voor de kweek van grasparkieten met de ideale bevedering. De bruikbaarheid hangt af van de genetische eigenschappen van deze vogel. Komt een type 2 bijvoorbeeld uit de koppeling mediumyellow x buff dan kan dit een bruikbare vogel zijn voor de kweek, vooral de poppen met dit soort bevedering.

Een voorwaarde is wel dat deze poppen niet alleen een goed type bezitten maar ook de goede groeiwijze van de bevedering op de kop hebben. De-

Grijsgroene opaline cinnamon pop van 6 weken oud, neemt alleen mooie showhouding aan. Opvallend is de werving boven de ogen en de goede koplengte. Masker is te ondiep, de lange flankbevedering zal na de jeugdruï wat strakker tegen het lichaam gaan zitten, dus minder opvallend als nu het geval is. Mooie showvogels dankzij een goede lichaamsbouw en de juiste bevedering.

ze poppen hebben een verschijningsvorm die veel op de yellowbevedering lijkt maar tevens buff-factorig zijn. Dit zal vooral blijken als we deze pop paren aan een man met de buffbevedering. Uit zo'n paring kunnen we verschillende type's bevedering verwachten o.a. type 3 medium en type 4 medium buff. Dus mannen en poppen met de bevedering als medium yellow kunnen buff-factorig zijn.

Deze grasparkieten worden door de kwekers vaak yellow genoemd die split zijn voor de buff factor. Dit is geen goede benaming voor deze

grasparkieten want de vererving is immers intermediair.

Theoretisch zou men kunnen zeggen dat type 2 voor 75% yellowbevedering is en voor 25% buff bevedering, u heeft inmiddels al begrepen dat dit in de praktijk niet zo is. Niet alleen de verschijningsvorm is bepalend maar nog meer de afstamming van deze grasparkieten want dit is bepalend voor het genetisch pakket wat zij bezitten. Dus uiterlijk kunt u niet zien hoe grasparkieten met dit bevederingstype vererven. Zelf ben ik er een voorstander van om bij het kweken

van grasparkieten lijnenteelt toe te passen zoals o.a. neef x nicht. Voordeel hiervan is dat u meer controle heeft over de uitkomst van deze kweekstellen. Ook bent u dan in staat om een goed bevederingstype voor uw showvogels te creëren. Een beginnende kweker moet vooral gebruik maken van de kennis over bevedering van de topkweker waarmee men contact heeft, want dit scheelt jaren.

Tekst: Harry van Doorne
Foto's: Ole Gade, John Mcconell en Harry van Doorne.

Dit is een kweek-pop zoals in dit artikel beschreven is, heeft een goede verschijningsvorm en het bevederingstype zit tussen medium yellow en medium in. Masker moet iets dieper zijn, de stippen hebben de juiste grootte, fout is iets vlekke in het masker. De hoogte van de kop en de snavelplaatsing is goed. Deze hemelsblauwe pop is gekweekt door de grasparkietenkweker Ole Gade uit Denemarken.

Hemelsblauwe man, met een goed diep masker en mooie ronde stippen. Neemt op de foto geen goede showhouding aan, waardoor de lichaamslengte korter lijkt. Deze man heeft een goede breedte in de bovenbouw en een mooie snavelplaatsing. Lichaamsbevedering is type 3. Medium, de kopbevedering heeft de juiste groei-richting. Deze hemelsblauwe man is gekweekt door John Mcconell uit Canada.

usel

De

Tekst: Klaas J.H. Boomsma
Foto: Horst Bielfeld.

De Dybowski astrilde

De Dybowski astrilde, *Euschistospiza dybowskii*, is een overwegend zwarte vogel met een schitterend rood rugdek en rode stuit, terwijl de buik en flanken met mooie witte stippen bedekt zijn. De oogring is rood en de snavel en de poten zijn zwart. De pop is op de buik wat fletser van kleur - tegen het grijs aan - en ook de oogring is wat lichter van kleur.

Deze vogels broeden zeer trouw. Bij mij in de volière bleef de pop zo lang zitten, dat ik ze soms zo van het nest kon pakken.

Maar het grootbrengen van de jongen, dat is twee jaar lang een probleem geweest. Steevast als de jongen twee dagen oud waren werden ze uit het nest gesleept.

Het nest bouwden ze op of dicht bij de bodem van de volière en het wordt voornamelijk van mos en cocosvezel gemaakt.

Als het nest klaar is, en dat kan wel een week duren omdat er nogal werk van gemaakt wordt, worden er 3 à 4 eitjes in gelegd. Nestcontrole staan ze

toe, met dien verstande, dat de ouders elke keer van het nest gejaagd moeten worden, hetgeen mij toch niet zo bevorderlijk lijkt, vooral niet als de jongen, na 14 dagen broeden, geboren zijn. De huidskleur is zwart met

een paar grijze donsveertjes. In de snavelhoeken bevinden zich vier witte snavelpapillen.

Vanaf dat moment moet er veel levend voer worden aangesleept. Vooral in een vlucht waar meer insecteneters huizen, is het noodzaak dat er ruim levend spul, zoals buffalo's, mierpoppen en fruitvliegen, wordt versprekt. Gedurende de eerste 8 à 10 dagen van

doen ze na ongeveer drie weken, ze kunnen de vleugels dan al aardig gebruiken, maar dat is dan ook het enige wat je van de vogels ziet, ze zijn de eerste weken namelijk erg schuw. Drie maanden later wordt van jas verwisseld en komen ze direct vol op kleur. Maar dan is het oppassen geboden, want dybowski's zijn lieve vogels, maar behalve voor elkaar, zelfs een man en pop die elkaar niet kennen en samen in een kooi worden los-

gelaten, zullen net zolang vechten tot er één het vogelloodje heeft gelegd. Door schade en schande ben ik wijsgeworden, toen ik mijn eerste koppel een jaar in bezit had ging de man dood.

Dus werd er naar een nieuwe man gezocht en ook gevonden. Het was een prachtige vogel om te zien, maar na later leek een 'duivel' uit het doosje. Reeds na tien minuten was de pop bijna kaal, de bodem was bedekt met zwarte veertjes. Ik heb beide snel uitgevangen en gedurende 6 weken in TT-kooien tegenover elkaar gezet. Daarna heb ik ze los gelaten en ging het gelukkig wel goed.

Zijn ze eenmaal aan elkaar gewend, dan zal ook de man zijn prachtige zang ten gehore brengen. Deze geldt als één der beste onder de prachtvinken. Tegenover andere prachtvinken zijn ze de goedheid zelve, uitzonderingen daargelaten. Al met al zijn het mooie vogels, die, als ze eenmaal gewend zijn, tot de gemakkelijk te kweken soorten gerekend mogen worden.

hun leven worden de jongen voornamelijk gevoerd met levend voer en wat groen, later wordt er meer zaad opgenomen. Uitvliegen

Handen af van de Geelgors!

Op voorstel van mevrouw Swildens-Rozendaal (PvdA) en de heer Esselink (CDA) nam de kamer een motie aan om de Nederlandse lijst van soorten, die legaal gehouden mogen worden, uit te breiden met goudvink, barmsijs, ringmus en zanglijster. Op voorstel van de heer Eisma (D66) werd tevens bepaald, dat voortaan over **cultuurvogels** dient te worden gesproken, omdat cultuurvogels (vogels die in een volière of kweekruimte gefokt zijn) zich onderscheiden van soortgenoten in de natuur.

Om dit onderscheid te waarborgen is terecht bepaald, dat dit door middel van een goed ringenadministratiesysteem moeten worden geëffectueerd.

Het beleid van Vogelbescherming Nederland is erop gericht zo min mogelijk Europese vogels in gevangenschap toe te staan. Dit beleid onderschrijven wij, ware het niet, dat Vogelbescherming, ondanks de uitspraak van de Tweede Kamer om onderscheid te maken tussen Europese vogels (behorende tot de in het wild levende populatie) en Europese cultuurvogels (de gekweekte, gedomesticeerde populatie van Europese vogels) weigert haar beleid overeenkomstig te nuanceren. In een publicatie in het tijdschrift "Vogels" (1993-6, pag. 10-13) wordt het volgende naar voren gebracht: "Vogelbescherming keurt een verruiming van de lijst af, hoewel uitbreiding met de goudvink waarschijnlijk onvermijdelijk is. "Vervolgens wordt echter gesteld: "Wel moeten, zo vindt Vogelbescherming, eigenlijk twee soorten van de huidige lijst van kooivogels worden afgevoerd: de geelgors die sterk bedreigd wordt en de merel die niet voorkomt op de Beneluxlijst van te houden vogelsoorten". Hierover wil ik het volgende opmerken. De merel is indertijd niet in de Beneluxlijst opgenomen, omdat de merel in België toen nog **jachtwild** was!. Met zijn vele mutaties vormt de merel een genetisch sterk verankerde cultuurpopulatie, duidelijk

Tijdens de behandeling van het wetsontwerp tot wijziging van de Vogelwet 1936 op 2 maart 1993, zijn door de Tweede Kamer enige belangrijke stappen gezet naar een meer liberaal beleid m.b.t. het aantal vogelsoorten, dat legaal in volières gehouden mag worden.

verschillend van de wilde populatie. Dat de geelgors in de natuur een bedreigde soort zou zijn, valt naar mijn mening moeilijk vol te houden. De wilde populatie bestond volgens de laatste gegevens, waarover ik beschik (Sovon, 1987; Atlas van de Nederlandse Vogels), nog uit 25.000 tot 30.000 broedparen! Ter vergelijking: putter 4.000 tot 7.000; goudvink; 25.000 tot 30.000 paren. Zelfs al zou de populatie inmiddels gehalveerd zijn, dan nog kan men de geelgors (**Emberiza citrinella**) in tegenstelling tot zijn naaste verwant de ortolaan (**Emberiza hortulana**), waarvan er minder dan 50 paren in Nederland broeden, geen bedreigde diersoort noemen. Wel neemt het aantal broedparen van de geelgors de laatste decennia af, maar dat is niet te wijten aan de illegale vogelvangst, waaraan Vogelbescherming ongetwijfeld denkt, maar aan de intensivering van de agrarische bedrijfsvoering en het gebruik van gifstoffen daarbij. De geelgors is nu eenmaal een vogel van natuurlijke terreinen en kleinschalige cultuurlandschappen: akkertjes omgeven met houtwallen en half dichtgroeide slootjes, zoals men in mijn jeugd in Brabant overal kon aantreffen met een dichte populatie van geelgorzen! Bij goed beheer kan de populatie van de geelgors nog steeds toenemen, zoals nog onlangs vermeld werd voor het Vechtdal (zie het

vogeljaar, 41, pag.181, 1993). Men kan zich bovendien afvragen, wat de cultuurpopulatie van geelgorzen te maken heeft met de toestand van de wilde populatie? De cultuurpopulatie van geelgorzen is met veel moeite opgebouwd door zeer ervaren en gespecialiseerde kwekers. Juist vogelaars zouden moeten weten, dat het kweken van geelgorzen geen eenvoudige zaak is. Geelgorzen in de natuur maken hun nesten niet in struiken of bomen, zoals putter, sijs of kneu, maar op of bij de grond, een situatie die in een volière niet of nauwelijks is na te bootsen. Bovendien voeren ze hun jongen niet uit de krop zoals goudvink,

putter, sijs etc. maar ze geven gevangen insecten direct door aan hun jongen. Al deze problemen moesten worden opgelost voor de huidige succesvolle kweekstammen van geelgorzen konden ontstaan. Het spreekt vanzelf, dat kwekers van cultuurgeelgorzen hun met zorg opgebouwde stammen niet zullen verknoeien door er uit het wild gevangen vogels in te brengen.

Conclusies:

Het afvoeren van de geelgors van de lijst van Europese cultuurvogels, die legaal gehouden mogen worden, levert geen bijdrage aan het in stand houden van de wilde populatie van deze soort en dient derhalve met kracht te worden afgewezen. Door de wilde populatie te blijven koppelen aan de cultuurpopulatie wordt er zelfs een voedingsbodem voor de illegale handel gecreëerd. Vogelbescherming zou zich beter kunnen inzetten voor de handhaving en de verbetering van het biotoop van de geelgors. Tenslotte vergroot dit voorstel weer de tegenstelling tussen Nederland en de ons omringende landen, waar de geelgors legaal gehouden mag worden.

Door Prof.Dr.N.H.Verdonk.

* de auteur is oud-hoogleraar Algemene Dierkunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.

essel

De

Ransuil

Om ransuilen te zien te krijgen, moeten wij in bossen van allerlei soort (loof-, naald- en gemengd) zijn, terwijl wij ze in open landschappen met struikgewas, boomgroepen en afzonderlijke bomen ook kunnen vinden. Ze zijn zeer verbreid in de gematigde streken van Eurazië, Noord-Afrika en Noord-Amerika.

Als gedeeltelijke trekkers verhuizen veel ransuilen in het najaar, naar het zuiden, naar streken met een gunstiger voedselaanbod.

Tijdens de wintermaanden vormen ransuilen vaak troepen van tientallen exemplaren, die overdag in één of meer bomen bij elkaar zitten. In ons land is de ransuil standvogel. Het aantal broedparen wordt geschat op vierduizend tot vijfduizend. Grote verliezen in strenge winters kunnen door de ransuilen gemakkelijk weer worden aangevuld. 's Nachts is de ransuil actief. Er wordt dan zowel in de vlucht als vanaf een uitkijkpost gejaagd. Kleine woelmuizen vormen zijn voornaamste prooi. In West-Europa blijken dit vooral veldmuizen te zijn. Insekten en kleine gewervelde dieren worden ook gevangen. Toch blijkt geen uil wat de voeding betreft zo eenzijdig te zijn.

Als broedvogel is de ransuil vrij talrijk in ons land, terwijl hij in België vrij schaars is. Het mannetje stoot met regelmatige tussenpozen dofte **hoe**-roepen uit, die soms wel een kilometer ver te horen zijn. Het vrouwtje antwoordt tijdens de balts met een op **uu** eindigend brommen, dat enigszins met het geluid van een speelgoedtrompet is te vergelijken. Zijn ze geprikkeld, dan roepen beide geslachten blaffend **weg-weg-weg**. Het karakteristieke geluid van de jongen is janken met een hoog, op het schreeuwen van een ree lijkend **fie**. Tijdens de baltsvluchten klappt het mannetje in de buurt van de broedplaats luid met zijn vleugels.

De voortplantingstijd begint laat in de winter, gewoonlijk in februari. De dofte zang van het mannetje is dan in windstille nachten te horen. Verlaten ekster- of kraaienesten in heggen en bomen dienen vaak als broedplaats. Het legsel bestaat uit vier tot acht witte eieren, die met tussenpozen van twee dagen worden gelegd. Het broeden door het vrouwtje begint onmiddellijk als het eerste ei is gelegd. Het mannetje zorgt voor haar en later voor de jongen, tenminste in de weken dat het vrouwtje haar jongen onder de vleugels houdt.

De ransuil blijkt alleen bij buitengewoon voedselgebrek het vrij kleine territorium te verlaten. De broedduur bedraagt ongeveer vier weken. Het donskleed van de pas uitgekomen jongen is wit, het wollige tussenkleed licht grijsbruin met verschoten donkere tekeningen en een donker gezicht. Na drie tot vier weken verlaten de jongen het nest en klimmen ze als zoge-

naamde takkelingen in de takken rond. Echt vliegvlug zijn ze echter eerst met vijf weken. Nog vier of vijf weken worden ze dan door de oudervogels verzorgd en soms zelfs wel enige maanden. Per jaar wordt één, zelden twee broedsels grootgebracht. De broedtijd is van midden-maart tot en met april.

Signalement van de ransuil:

De grijsbruine en roestgele bovenzijde is donkerbruin gevlekt. De onderzijde is roomkleurig geel, met in lengterijen gelegen donkerbruine viekken, die kleine dwarsvertakkingen tonen. De beweeglijke en lange oorpluimen liggen in de vlucht tegen de kop, wat met het oog op de stroomlijn van grote betekenis is. De jongen lijken in hun jeugdkleed op volwassen mannetjes en vrouwtjes. Ook hun iris is dan reeds oranje-rood. De ransuil vliegt met een zeer diepe vleugelslag.

Hij hoort in open bossen thuis, op kerkhoven met veel bomen en grote parken. Vooral sparrebosjes en andere kleine bosjes trekken de ransuil aan. In de nacht en de schemering is hij actief. Jagen wordt in de namiddag gedaan, als de jongen moeten worden verzorgd. Slapen doet hij meestal overdag op donkere plaatsen in de buurt van de stam, waarin het broedhol is gelegen. De ransuil kan een lengte van ongeveer 35 centimeter bereiken, terwijl het gewicht ongeveer driehonderd gram bedraagt.

